

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ : ศึกษาเฉพาะกรณีที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาล

ชื่อผู้เขียน : พันตำรวจตรี รพีพงษ์ สุขไพบูลย์

ชื่อปริญญา : ศิลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์

ปีการศึกษา : 2543

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยชนะ อิงกะวัต ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ราชภัณฑารักษ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมล พุทธิพิธ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ : ศึกษาเฉพาะกรณีที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงขั้นตอน วิธีการ และสาระสำคัญของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยผู้คัดขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ในญัตติที่สำคัญ ๆ และมีผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ทั้งนี้เพื่อการหาข้อเสนอแนะ ซึ่งทำให้กระบวนการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลจากการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการเปิดอภิปรายทั่วไปในกรณีศึกษา มีดังนี้

การลาออกของฝ่ายบริหาร อาทิ การลาออกของรัฐบาลพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา จากการอภิปรายทั่วไปในญัตติเรื่องการจัดการทรัพย์สินของฝ่ายพระมหากษัตริย์ (27 กรกฎาคม 2480) การลาออกของรัฐบาลพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ จากการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะในนโยบายด้านต่าง ๆ (19 - 26

พฤษภาคม 2490) และการลาออกของรัฐบาลพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ อันเป็นผลจากการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี (3 มีนาคม 2523) โดยการลาออกของรัฐบาลดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นเพราะความตระหนักถึงข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น

การยุบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสาเหตุของการประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรเกิดขึ้นจากญัตติที่ใช้ในการเปิดอภิปรายทั่วไป เช่น การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ (17 – 18 พฤษภาคม 2538) กรณีการออกเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 ในจังหวัดภูเก็ต สมัยนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี การตระหนักถึงความแตกแยกขัดแย้งภายในพรรคร่วมรัฐบาล ในระหว่างการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา (18 – 21 กันยายน 2539)

ความแตกแยกภายในพรรคร่วมรัฐบาล การเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งมีผลตามมาคือความแตกแยกภายในพรรคร่วมรัฐบาล อันนำไปสู่การลาออกของรัฐมนตรีที่สำคัญบางคน และการแยกตัวของสมาชิกพรรครัฐบาลในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (29 – 30 สิงหาคม 2500) การงคอกเสียงไว้วางใจของพรรคพลังธรรม ในกรณีของนายสุชาติ ตันเจริญจากการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล (8 – 10 พฤษภาคม 2539) และการเสนอเงื่อนไขในการยกมือสนับสนุน นายบรรหาร ศิลปอาชา ของพรรคร่วมรัฐบาล ในการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี (18 – 21 กันยายน 2539) สิ่งเหล่านี้เป็นความแตกแยกของพรรคร่วมรัฐบาลที่เป็นผลจากการเปิดอภิปรายทั่วไปทั้งสิ้น

ผลจากการศึกษามีข้อเสนอแนะว่า การจะทำให้การเปิดอภิปรายทั่วไปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พรรคฝ่ายค้านควรจะเสนอญัตติในประเด็นที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด เช่น การบริหารงานที่ขาดความโปร่งใส มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ ไม่ควรนำเรื่องส่วนตัวมาอภิปรายไม่ไว้วางใจ อีกทั้งการอภิปรายควรเน้นที่เนื้อหาสาระ และปลูกสร้างสิ่งที่ดีงามแก่ประชาชนด้วย